

DÉSI JÁNOS

Bukni jó

Diaikoromban még én sem voltam egészen meggyőzve a „bukni jó” tétel helyességéről. Csakhogy amíg az iskolában ha valaki elhasal, akkor az nem más, mint az átlagtól való átlagosnál nagyobb eltérés, addig a politikában a bukás a demokrácia szükségszerű velejárója. És az ember ugyebár mégiscsak az életnek tanul.

A bukásból sokat lehet okulni — vigasztalják mindenféle a demokratikus világban magukat a (politikai) vesztesek. S az egészben az a szép, hogy ez tényleg igaz. Minthogy a választásoknál mindig teremnek győztesek és nem győztesek, valakik mindig akadnak, akik kénytelenek tanulni a vereségből — az pedig jó érzés, hogy mi kényszeríthetünk pótvizsgára valakit.

Ki van ez találva. Azok, akik például komolyan gondolják, hogy okosodni akarnak a történelemből, leszűrhetik a tanulságot: aki hosszú távra tervez, az nem kötheti a szekerét túl szoroson az ingatag kormányéhoz. Ezen nem túl eredeti tétel fényes gyakorlati bizonyítéka a Pesti Hírlap esete. Még fel sem álltak bársonyszékeiből a miniszterek, amikor sajtótörténetbe való sebességgel lehúzhatták a rolót kollégáink. Tanulság: ha valaki kormánypárti, legalább okosan legyen az. Gondolja meg, ha új főnökök lesznek, akkor azokat is kiszolgálja-e majd, vagy korábbi gazdáival képes ellenzékben is megenni? Mindkét változat lehetséges (nemcsak a sajtóban), csak illik végiggondolni idejében a dolgot.

Amikor az MSZP elsöprő győzelme világossá vált, bizonyára sokak fejében futott át a pajzán gondolat: most aztán mi jövünk. És nyilván közülük viszonylag kevesen merengtek el azon az unalomig ismert tételen, hogy kormányok jönnek, mennek, de okos ember egy közepes népgazdasági tervnél hosszabb ciklusra is gondol. Az persze más ügy, ha egy kormányciklus négy éve alatt annyit tud valaki szerezni, hogy abból kihúzza a nehéz hónapokat. Mert azért a hatalommal jóban lenni nem feltétlenül mindig akkora hülyeség: zsíros állami megrendelések a vállalkozónak, biztosan fizető hirdetések az újságnak, gyors előrejutás... egészen a következő bukásig. Mert ugye az sem teljesen eredeti felismerés, hogy a népszerűtől időnként elzavarni a vezetőit. Ennek civilizált változata a választás. Az is régi empirikus tény, hogy ha egy kormányzat túlzottan azokra épít, akik csak hűségükkel tűnnek ki, akkor ezzel meggyorsítja saját bukását. (Lásd: Magyarország 1994.)

Kimondhatjuk tehát, nekünk most nagyon jó. Volt itt egy rendes kis bukás. Sok szép tanulsággal. Az új virsfaft embereinek más dolguk sincs, mint — amikor erről elfeledkezni kezdenek — utolsó józan pillanatukban belelapozzanak az 1990 és 1994 közti lapokba. És akkor rögtön észhez térnek.

A világtörténelem másik nagy tanulsága az, hogy a jóba hamar bele szoknak a polgárok. Hát még ha csak visszaszokásról van szó, mint ahogy nagyjából az MSZP esetében. Sokan fenyegetnek azzal, csak nehogy beleéljék magukat a szocialisták, hogy ismét az ő negyven-egynéhány évük következik. Persze a hatalom részegítő, még lehet, hogy a végén elhitetnék magukkal a negyven évet, de sebj, akkor egy négy év múlva következő alapos bukás majd felidézi bennük a leckét.

Némiképp tán igaza van **Eörsi Istvánnak** abban, hogy azért aggályos: „az MSZP frakciója legalább nyolc focicsapatot állíthatna ki kádárista funkcionáriusokból”, de ezen urak és hölgyek kétségtelen előnyére szolgál, ők már rájöhetek arra, hogy semmi sem tart örökké. Talán még nem felejtették el, hogy vagy öt évvel ezelőtt egyszer csak felállították őket a lagymatag irodák kényelmes székeiből, kitessékelték a vörös kókuszszőnyeges folyosókról, ki a szabadversenybe. Igaz, ők nemcsak azt tanulhatták meg, hogy a hatalomból ki is lehet esni, hanem némelyikük nyilván azt is megtapasztalta, a vereség utáni fejvesztett menekülés közben mindig lehet zabrálni egy kicsit. Úgyhogy a bukás nem is mindig olyan rossz. Sokan egészen tisztességesen megélték belőle. Szóval egy győzelem, egy vereség, egészen a teljes szenilitásig.

A most a Tisztelt Házba bejutott nyolc focicsapatnyi egykori apparatcsiktól szerintem azért mégsem kell annyira tartani. Többségük alsó szintű, legfeljebb középszintű volt a kádári időkben. Ha az a rendszer megmarad, még most sem tartanak a parlamentnél. Nagy részük így nyár elején a balatonföldvári pártüdülőbe szóló családi beutaló mellett legfeljebb a megyei pártbizottsági osztályvezetői kinevezését várhatná. S attól még hol van a képviselőség.

1989—1990 környékén a kapitányok és másodkapitányok hagyták el legtöbbször elsőként a süllyedő hajót. Ha másért nem, mert kapcsolataikat jó áron értékesíthették. Munkatársaik közül sokan a vereség után is kitartottak, s tessék, még ez is lehet hasznos. Hopp, itt egy újabb nagy igazság: a hűség elnyeri méltó jutalmát. Vagy: így lesznek az utolsókból első és a többi. De az mindenestre tény, a most a parlamentbe került egykori kádári funkcionáriusok a Kádár-rendszer bukásának is köszönhetik mandátumukat.

Kiderült az is, bukni nemcsak azért lehet, mert valaki valamit tesz vagy nem tesz, mert az is számít, kivel teszi vagy nem teszi. Példának itt a KDNP. A nem igazán jó eredmény egyik oka nyilván, hogy a nem túlságosan népszerű MDF-fel együtt menetelt. Mi következik mindebből a szabaddemokraták számára, akik feltehetően el akarják kerülni, hogy hasonló sorsra jussanak? Egyrészt az alapos koalíciós szerződés (ez, úgy tűnik, meglesz), másrészt... Nos, ez a másrészt sok mindent rejthet. Van olyan mértékadó szabaddemokrata, aki szerint most nem lehet mást tenni, mint belépni a kormányba, aztán két év múlva valamin alaposan megsértődni — okot nyilván lehet majd találni —, és kilépni. A szellemes elképzelés hatékonyságáról még nincsenek információink. Bár Torgyán Józsefnek mintha egy hasonló egyszer már majdnem bejött volna.

Egyébként hogy milyen jó érzés egy kormányt megbuktatni, azt csak az tudhatja, aki már próbálta. Nem kell hozzá más, mint szerencsés körülmények között négy évet kihúzni. Az ember csak bemegy a szavazófülkébe, elő a tollat, és gyerünk: emelked az árat, elvette a munkahelyemet, sok adót szedtél be, na megállj csak! Zutty, már ott is az iksz — szabályos, egymást metsző vonalak a kör közepén — a másik pártnál. Aztán lehet rohanni haza a tévé elé, és röhögni rajtuk: hogyan próbálják megmagyarázni a vesztesek azt, amit nem érdemes.

Hiszen úgyis kezdődik minden előlről.